

PRZEWODNIKI  
DOTYCZĄCE  
NAJLEPSZYCH  
PRAKTYK

# DBAŁOŚĆ O ŻYWOPŁOTY



[www.farmingfornature.ie](http://www.farmingfornature.ie)

## DLACZEGO WARTO DBAĆ O ŻYWOPŁOTY?



### Korzyści dla rolnictwa

Żywopłoty mogą zapewnić schronienie i cień dla zwierząt gospodarskich, zapobiegać erozji gleby i pomagać ograniczać spływanie ścieków pochodzenia rolniczego do rzek i powodowane przez nie zanieczyszczenie. Mogą one przyczynić się do poprawy zdrowia gleby i wzrostu roślinności, zapewniając dodatkową paszę dla zwierząt gospodarskich. Jako użyteczne naturalne granice mogą również pomagać w ograniczaniu rozprzestrzeniania się chorób.



### Korzyści ekologiczne

Żywopłoty zawierają szeroką gamę gatunków roślin, od drzew po krzewy i kwiaty. Są siedliskiem dla różnorodnej fauny i flory, w tym ptaków, małych ssaków i wielu gatunków owadów, w tym zapylaczy, takich jak pszczoły i bzygowate. Jako takie pełnią rolę domów, spiżarni i korytarzy dla dzikich zwierząt – mogą zapewnić pożywienie, wodę i schronienie, są idealnym miejscem do gniazdowania i odpoczynku oraz umożliwiają dzikim zwierzętom bezpieczne przemieszczanie się między siedliskami, które w przeciwnym razie byłyby odizolowane.



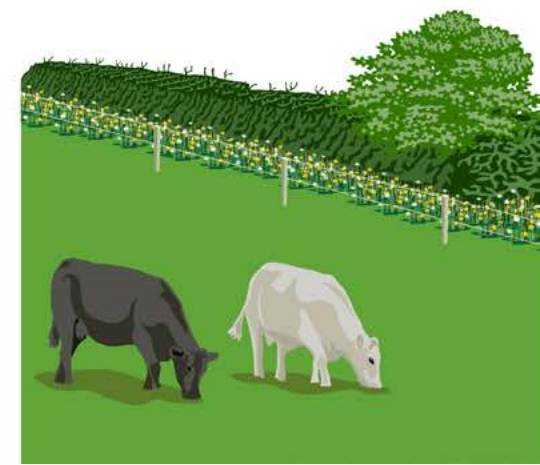
### Korzyści klimatyczne

Dobre żywopłoty są bardzo skuteczne w wychwytywaniu dwutlenku węgla. Niektórzy badacze szacują, że żywopłoty i tereny leśne niebędące lasami mogą potencjalnie sekwestrować 0,66–3,3 t CO<sub>2</sub>/ha/rok! Żywopłoty mogą również pomóc zrównoważyć niektóre z przewidywanych skutków zmian klimatycznych, zapewniając cień i schronienie przed ekstremalnymi warunkami pogodowymi.

Przykłady rodzimych krzewów i drzew do żywopłotów:  
Głóg, tarnina, leszczyna, ostrokrzew, czarny bez, kalina, jabłoń dzika, kruszyna, brzoza brodawkowata, dereń, jarzębina, czeremcha, dzika wiśnia, sosna zwyczajna, brzoza omszona, dąb, wierzba siwa, jarzębina.

### Wskazówka

Sprawdź, które gatunki najlepiej rosną w Twojej okolicy lub poproś o poradę lokalną szkółkę/centrum ogrodnicze.



## PIERWSZE KROKI

### Zacznij od przeprowadzenia prostej oceny granic swojego pola.

Gdzie się znajdują [narysuj prostą mapę], czym są [żywoploty, kamienne murki, nasypy, druty/słupki] i w jakim są stanie?

### Spróbuj ocenić, jakie gatunki obecnie występują w Twoich żywoplotach

[drzewa, krzewy, kwiaty, ssaki, ptaki itp.], a także zidentyfikuj obszary [luki itp.], w których można poprawić stan żywoplotu.

### Najlepiej byłoby pozostawić istniejące żywoploty, aby rosły w górę i na zewnątrz

Więc tak naprawdę wystarczy zrobić niewiele – może tylko kosić roślinność, która zbyt szybko rozrasta się na pole każdej jesieni, lub przycinać nieco boki, które stają się zbyt nieuporządkowane, ale nic więcej.

### W przypadku żywoplotów w gorszym stanie należy wypełnić luki w żywoplotach, sadząc różnorodne gatunki rodzime – najlepiej pochodzące z lokalnych źródeł.

Można również rozważyć wycięcie lub położenie „długonogich”, rzadkich obszarów. Jeśli zwierzęta gospodarskie powodują duże szkody, można je ogrodzić, dopóki żywoplot nie stanie się bardziej ugruntowany i odporny.

### Jeśli sadzisz nowy żywoplot, zrób to zimą

Postaraj się połączyć nowe żywoploty z innymi elementami naturalnymi, ponieważ może to pomóc w rozprzestrzenianiu się dzikiej przyrody w nowym żywoplotcie. Nowe żywoploty będą wymagały przycinania w celu stymulowania świeżego, bujnego wzrostu przez pierwsze 3-5 lat, aż staną się gęste i ugruntowane.

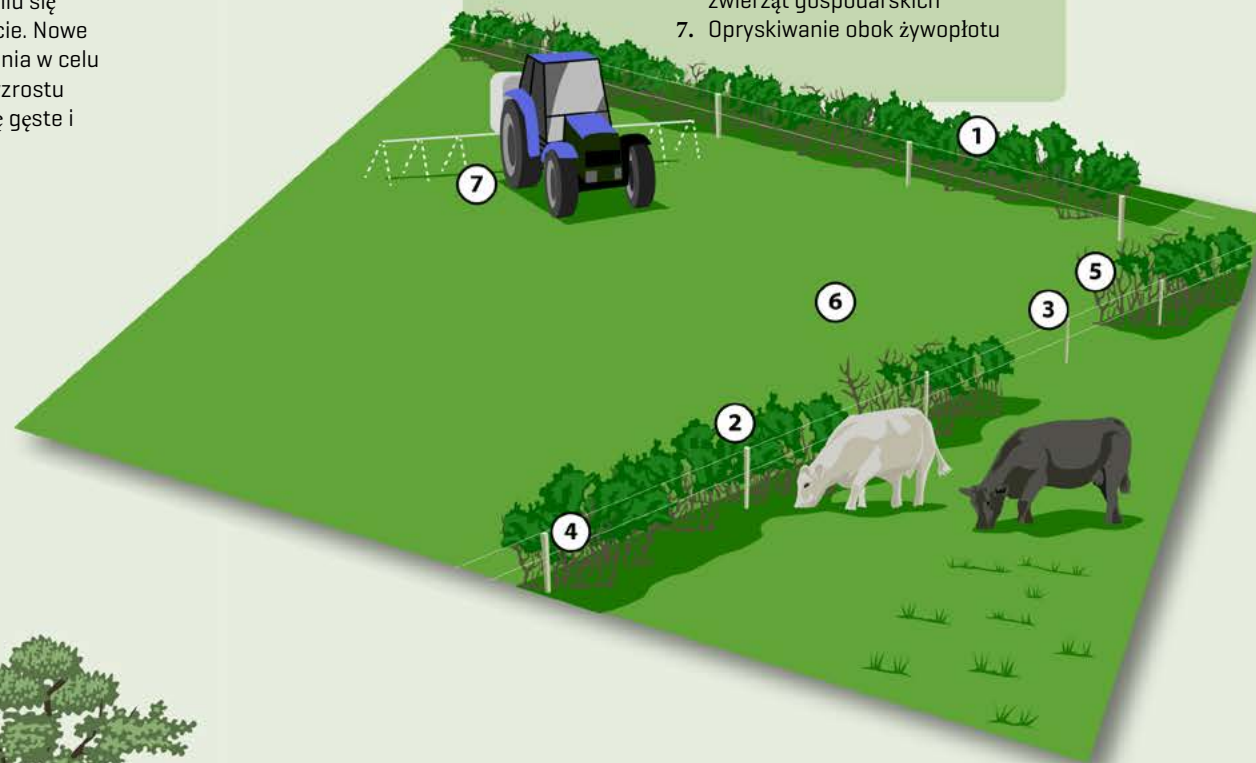
## Jak wyglądają dobrze zarządzane żywoploty?

### Biedny

#### Różnorodność biologiczna



1. Żywoplot przycięty jak skrzynka
2. Jednogatunkowy
3. Luki
4. Brak kwiatów lub jagód
5. Brak siedlisk lęgowych lub schronienia
6. Brak schronienia lub cienia dla zwierząt gospodarskich
7. Opryskiwanie obok żywoplotu



## Jak wyglądają dobrze zarządzane żywopłoty?



### Umiarkowany

Różnorodność biologiczna



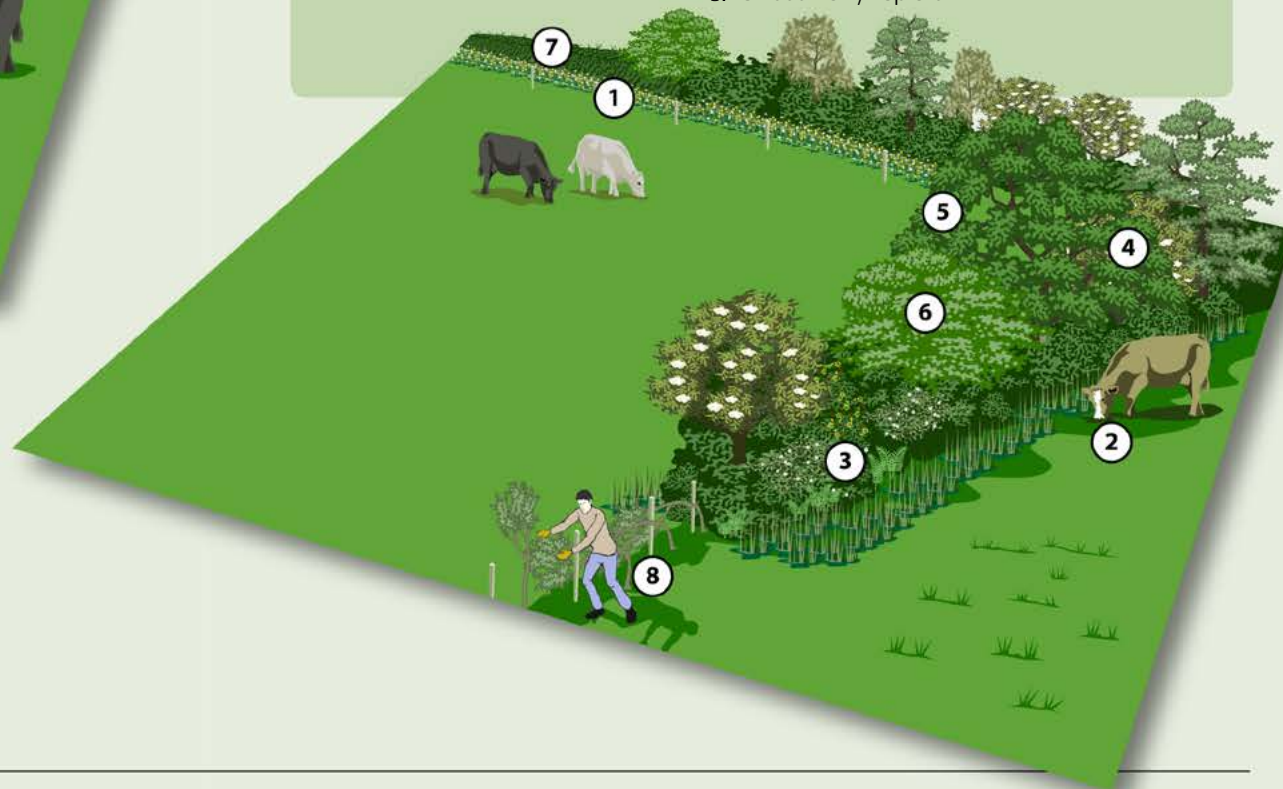
1. Okazjonalne schronienie i cień dla zwierząt gospodarskich
2. Wypasanie do wysokości żywopłotu
3. Pozostawianie dzikich kwiatów wiosną i jagód jesienią
4. Wycinanie co 2–3 lata, w razie potrzeby w kształcie litery A, aby zachęcić do wzrostu podszytu

### Dobrze

Różnorodność biologiczna



1. Tymczasowe ogrodzenie w okresie głównego kwitnienia i wypas późnym latem na zmianę.
2. Gdy żywopłot jest w pełni dojrzały, należy pozwolić bydłu na wypas, aby powstrzymać rozprzestrzenianie się zarośli.
3. Kwiaty wiosną, jagody jesienią.
4. Dużo cienia i schronienia dla zwierząt gospodarskich.
5. Pozwól rosnąć w górę i na boki
6. Duża różnorodność gatunków drzew
7. Przycinaj tylko fragmentami przez dłuższy okres
8. Układanie żywopłotu



## DALSZE DZIAŁANIA

- 1 Idealny żywopłot dla dzikich zwierząt jest wysoki, szeroki i gęsty u podstawy, z szerokim, nieuprawianym, trawiastym obrzeżem. Takie żywopłoty są prawdziwą „siecią dla natury”.
- 2 Najważniejszym działaniem jest często niepodjęcie żadnych działań – przynajmniej przez jakiś czas – ponieważ niektóre żywopłoty po prostu potrzebują nieco więcej spokoju! Z czasem jednak może się okazać, że jeśli nie ma zwierząt pasących się od czasu do czasu u podstawy, żywopłot wkroczy na pole z odrostami tarniny i jeżynami, które będą wymagały przycięcia kosiarką, gdy są jeszcze młode, zanim się zakorzenią.
- 3 Planując pielęgnację żywopłotu, dostosuj ją do jego rodzaju. Wysokie żywopłoty z dużą ilością drzew należy przycinać tylko z boku, żywopłoty z szerokimi obrzeżami trawy lub dzikich kwiatów oraz niskie żywopłoty bez drzew lepiej przycinać w kształcie litery „A”, tak aby szeroka podstawa przepuszczała światło i sprzyjała gęstemu wzrostowi na poziomie gruntu, co jest lepsze dla ptaków gniazdujących na ziemi. We wszystkich przypadkach należy starać się, aby drzewa osiągnęły swój pełny potencjał w określonych odstępach czasu, łącznie z kolecami. Im większa różnorodność, tym lepiej — należy zarządzać żywopłotami w kontekście krajobrazowym, a nie tylko w kontekście poszczególnych żywopłotów. Szersza sieć granic pól, rowów melioracyjnych, nasypów i kamiennych murów zapewni różnorodne siedliska dla wielu gatunków.
- 4 Unikaj jednoczesnego przycinania wszystkich żywopłotów, rozważ rotację co 3-5 lat, aby umożliwić wzrost kwiatów i jagód w naprzemiennych sekcjach. Stopniowo zmniejszaj intensywność przycinania każdego roku, aby umożliwić rozrost i dywersyfikację żywopłotu. Jest to szczególnie istotne w przypadku młodych żywopłotów, które dopiero się rozwijają.
- 5 W przypadku rzędu drzew o gęstym baldachimie, ale z rzadkim żywopłotem u podstawy, rozważ wycinanie fragmentów tu i ówdzie, aby wpuścić więcej światła i tym samym zachęcić do większej różnorodności – miejmy nadzieję, że pojawią się wiciokrzew, wyka i inne mniejsze kwiaty, które zwiększą obecne zróżnicowanie.
- 6 Przycinanie żywopłotu odbywa się zazwyczaj za pomocą kosy, ale piła tarczowa jest mniej szkodliwą alternatywą, która zapewnia czystsze cięcie i sprzyja lepszemu odrastaniu.
- 7 Jeśli sadzisz nowy żywopłot, rozważ „podwyższenie” go, tak jak stare żywopłoty; tworzy to więcej niż jedno siedlisko.
- 8 Ostrożnie, jak to możliwe, z przycinaniem – może do stycznia i lutego (ale upewnij się, że ziemia nie jest zbyt mokra/miękka), bo owoce jagodowe, które przetrwały, będą cennym pożywieniem dla dzikich zwierząt.
- 9 Podobnie, przed przycięciem należy pozwolić, aby podstawy żywopłotu i inne obrzeża pól zakwitły i wydały nasiona – może to wymagać ogrodzenia, rozważ 2 m odległości, w głównym okresie kwitnienia [maj-lipiec].

## Unikaj

- 1 Unikaj nadmiernego i częstego cięcia; ściśle przycięte żywopłoty oznaczają mniej kwiatów i jagód, a tym samym zmniejszenie dostępnych siedlisk, źródeł pożywienia i odpowiednich miejsc gniazdowania.
- 2 Należy unikać przycinania żywopłotów między marcem a sierpniem włącznie. Jest to zarówno nielegalne, jak i bardzo szkodliwe dla dzikich zwierząt, szczególnie pod względem wartości pokarmowej i siedliskowej.
- 3 Należy unikać usuwania żywopłotów, nawet tych obumierających – jeśli nie stanowią one zagrożenia ani nie przeszkadzają w rozwoju młodszych drzew, należy je zachować, ponieważ mogą one stanowić schronienie dla społeczności owadów, nietoperzy i ptaków gniazdujących w dziuplach.
- 4 Aby zapobiec niszczeniu nowych i istniejących roślin przez zwierzęta gospodarskie, zwłaszcza w okresie od maja do lipca, należy ogrodzić teren w odległości do 2 metrów od podstawy żywopłotu. Należy unikać wypasania lub koszenia podstawy/brzegów żywopłotu do czasu zakończenia głównego okresu kwitnienia, tj. sierpnia.
- 5 Należy unikać stosowania środków owadobójczych lub nawozów w pobliżu żywopłotów, ponieważ mogą one mieć bardzo negatywny wpływ na różnorodność roślin i zwierząt, które tam żyją.

**WIĘCEJ INFORMACJI NA TEMAT ZARZĄDZANIA ŻYWOPŁOTAMI  
MOŻNA ZNALEŹĆ NA STRONIE: [www.farmingfornature.ie/  
resources/fieldboundaries](http://www.farmingfornature.ie/resources/fieldboundaries)**

**GORĄCO POLECAMY NASTĘPUJĄCE ŹRÓDŁO INFORMACJI:  
publikację ‘Irish Hedgerows: Networks for Nature’**



c/o Burrenbeo Trust Glebe Road Kinvara Co.Galway  
Telephone 091 638096 [info@farmingfornature.ie](mailto:info@farmingfornature.ie)

Niniejsza ulotka została opracowana przy wsparciu Departamentu Rolnictwa, Żywności i Gospodarki Morskiej oraz Służby Parków Narodowych i Dzikiej Przyrody.

The original edition of this technical guide was translated as part of the OrganicClimateNET Projekt. Projekt ten otrzymał finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej „Horyzont Europa” w ramach umowy o dotację nr 101136880 oraz od Szwajcarskiej Sekretariatu Stanu ds. Edukacji, Badań Naukowych i Innowacji (SERI) .

Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami i opiniami projektu OrganicClimateNET i nie muszą odzwierciedlać poglądów i opinii Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych (REA) . Ani Unia Europejska, ani organ przyznający dotację nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Strona internetowa projektu: [organicclimatenet.eu](http://organicclimatenet.eu)